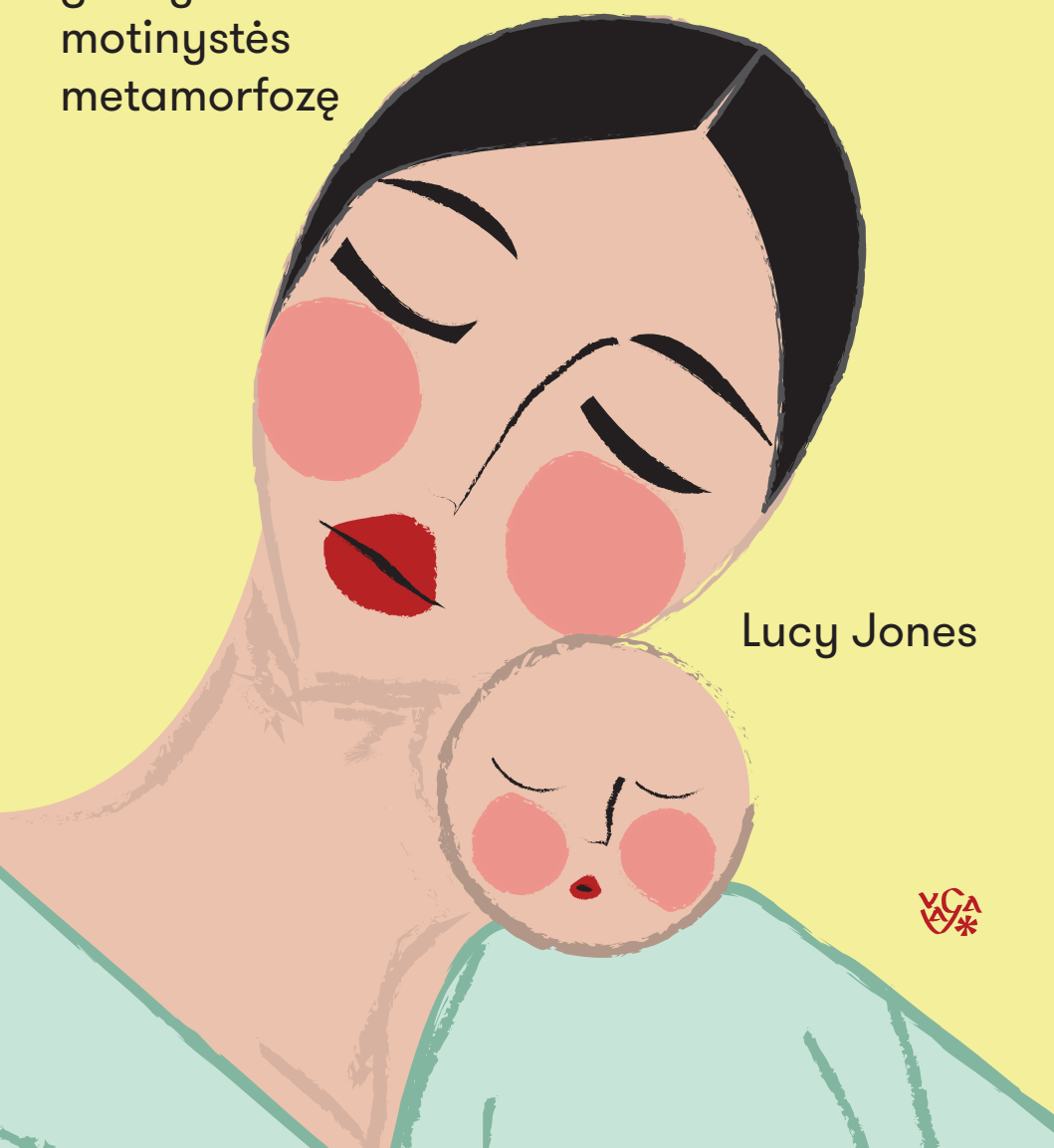

MOTINYSTĖ

Apie nėštumo,
gimdymo ir
motinystės
metamorfozę

Lucy Jones

Lucy Jones

MOTINYSTĖ

Apie nėštumo, gimdymo
ir motinystės metamorfozę

Iš anglų kalbos vertė
Vaida Kelmelienė

VILNIUS, 2025

Versta iš:
Lucy Jones
*Matrescence: On the Metamorphosis of Pregnancy,
Childbirth and Motherhood*

Bibliografinė informacija
pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų
informacinės sistemos (LIBIS) portale *ibiblioteka.lt*

© Lucy Jones, 2023
© Vertimas į lietuvių kalbą, Vaida Kelmelienė, 2025
© Viršelis, Algimanta Sirvydaitė, 2025
© Leidykla VAGA, 2025
ISBN 978-5-415-02859-7

Skiriu

Naomei E.,

Majai C.-B.,

Lotei A.,

Chlojai S.-M.

Esu dékinga.

TURINYS

Įžanga • 11

Įvadas • 15

PIRMA DALIS

BUOŽGALVIAI • 31

1. Pykinimas visą dieną • 33

VAIZDINIŲ DISKAI • 44

2. Emocinė placenta • 46

UNGURIAI • 61

3. Zombių ląstelės • 62

ANTRA DALIS

UGNIKALNIS • 69

4. Gimimas • 71

TREČIA DALIS

KOLONIJA • 109

5. Maitinimas • 110

KITOS MOTINOS • 132

6. Motinos smegenys • 133
ŠIAURĖS PAŠVAISTĖ • 161
7. Motinystė ir bendruomeniškumas • 162
NĖRIMASIS • 187
8. Sertralinas ir miego trūkumas • 188

KETVIRTA DALIS

- MATRIFAGIJA • 209
9. Motinystės dvilypumas • 211
PARAZITIZMAS • 229
10. Intensyvioji motinystė • 230

PENKTA DALIS

- GRYBIENA • 260
11. Atkūrimas • 262
ASCIDIJOS • 281
12. Priežiūra ir kūrybiškumas kapitalizmo
vėlyvojoje stadijoje • 282
MĖNULIS • 304
13. Motinystės reforma • 305

Epilogas • 318

Nuorodos ir pastabos • 323

Literatūros sąrašas • 341

Padėka • 344

Rodyklė • 346

$\langle O \rangle$

999

999

qqqq qqq

qqqqqq

Qq q q q q q q q q q q

qqqqqqqqqqqqqq q qqqqqqqqqqqqqqq q q q q q q q q qqqqqqqqqqq

q

q

q

q

q

q

q

q

* Kiaušialąstei susiliejus su spermatozoidu, sužaižaruoja cinko fejerverkai.¹

IŽANGA

Ankstyvas ruduo ir miškas tarsi vaivorykste apsigaubęs. Placialapių bukų vario atspalvį keičia geltonis. Žalias chlorofilas dar vis laikosi apatinėje lapų pusėje. Sučiulba viršūnėje didžioji zylė, kažkur šalia suloja šuo. Tolumoje ūžia automobiliai.

O aš ieškau gleivūnų.

Ieškau jų dėl kelių priežasčių. Visų pirma, jie labai gražūs ir keisti. Antra, nors jų gausybė, dauguma slepiasi po žemėmis, o man patinka užslėpti dalykai. Trečia, aš mažai apie juos nutuokiu, nieks jų gerai nepažįsta, tik žinau, kad jie pereina radikalią, negrįžtamą metamorfozę, ir manau, kad būtent tai pastaruoju metu išgyvenu ir aš.

Myxomycetes, taip moksliškai juos vadina, yra į grybus panašūs organizmai. Ilgą laiką mokslininkai manė, kad tai grybai (iš to kilęs jų graikiškas pavadinimas *Myceto*), tačiau šiuo metu jie priskiriami protistų karalystei, kuriai priklauso organizmai, nepatenkantys nei į gyvūnų, nei į augalų ar grybų grupes. Dalį savo gyvenimo ciklo jie praleidžia kaip vaisiakūniai, panašūs į mažutėlyčius grybus, įsitaisë, kur daug organikos: ant yrančių medžių, lapų sankaupose, mėšle. Žiūrinėju po žieve ir suvirtusiais kelmiais, dairausi stengdamasi pastebėti kūniškus spalvų blykstelėjimus, kokius mačiau internete

ar tyrimų vadove: į benzino dėmes panašius besikeičiančių spalvų darinius, persikinio stiklo kukurūzų dešrainius, lūpų blizgio balionus ant juodų strypų, rožines putas, bevirstančias šerbetu, saldymedžio želinukus su šimtu voruokų kojų.¹ Žinau, kokias formas savo rankomis užčiuopti: kiaušinių, kūgių, tinklelių, plunksnų, taurelių, krūvelėmis ir po vieną, maždaug milimetro dydžio.

Nors skaičiau, kad gleivūnų yra visur, niekada nemačiau jų šioje greitai praeinančioje gyvenimo stadijoje.

Iš tiesų gleivūnai didžiąją savo gyvavimo dalį praleidžia būsenoje, turinčioje daugiau gyvūno bruožų. Tuo metu jie yra plazmodžio pavidalo, plona, gleivi masė, judanti aplink, ryjanti hifus, dumblius, sporas ir kitas organines medžiagas, besispraudžianti per mažytes medžio skyles ir plaišas, auganti, besiplečianti. Dažniausiai ji ryškiai geltona. Pavėsingose ir drėgnose vietose būdama šios būsenos ji smarkiai išauga, padengdama žievę ir mulčią. Žmonės yra matę metro pločio plazmodžių. Nors tai vienaląsčiai, be smegenų ar nervų sistemos, biologai ištyrė, kad jie gali spręsti uždavinius, pavyzdžiui, „suprasti“ labirintus, mokytis, numatyti ir „mokyti“ jaunesnius gleivūnus tam tikrų dalykų.^{2,3} Astronomai pasinaudojo jų tinklo elgsenos pavyzdžiais tyrinėdami tamsiąją medžiagą ir jos gravitacinį poveikį visatai.⁴ Man atrodo, kad esu čia mažius plazmodį. Vaiko delno dydžio, citrininės geltonos spalvos spjaudalą, lyg nuvemtą per nukritusį rąstą, varvantį per žievę, kuris, atrodytų, toks gyvas, kad galėtų pakilti ir, tepliodamas savo taką, vyti mus per mišką.

Kartais plazmodis apsisiaučia gleivių apvalkalu ir judėdamas po savęs palieka blizgų pėdsaką. Po kelių dienų ar savaičių, kai jam neliaka maisto ar dėl kokių nors kitų nežinomų

priežasčių šis organizmas pereina į sausesnį, labiau matomą pavidalą, jis pasikeičia į visiškai skirtingų būtybių sėslią koloniją, gyvuojančią naujai ir turinčią kitą tikslą: leisti sporas. Gali sakyti, kad jis virsta jais. Pasaulio miškai knibžda blizgančių gleivūnų, nematomų žmogaus akiai, nebent žinai, kur jų ieškoti.

Priklaupiu ant kelių, atidžiai apžiūriu senus rąstus ir šakas, glostau ir paneriu pirštus į samaną ir kerpes.

Pastaruosius porą metų mane ėmė traukti miške vyraujantis takumas, sudėtingas gleivūnų – organizmų, turinčių 720 lyčių, – nestabilumas.⁵ Žavėjau nepaprastais ryšiais tarp kerpių ir samanų, bakterijų, sporų, grybų ir grybienos, yrančios organikos, negyvų medžių ir skaidytojų. Sudėtingi gyvybės ciklo procesai ir šių organizmų „protas“ išplėtė mano pasaulio suvokimą ir padėjo geriau suprasti ekologiją.

Praleidžiu apie pusvalandį ir nerandu, ko ieškau. Praeina ilgakojis uodas, kaip keistas miško kaukas. Išstypę grybai lyg ant kūjokų. Violetiniai lakšteliai, balti. Samanotuose kauburėliuose lindi lėtūnai, verpetės, kolembolos. Gašliai žiūri styrantys numirėlio pirštai. Epifitai jaukiai susisukę samanose, pumpotaukšliai bezda, sliškai doroja. Po manimi ištisas mikorizės tinklas: pulsuoja, jungiasi, susitinka; juo remiasi visas miškas, kuris netrukus iš rudeniško ryškumo pereis į trapų snaudulį. Vėliau dygs ir augs, gyvastį keis mirimas, o aš vėl ieškosiu rąsto pasilipti, užsidegusi suprasti, koks yra pasaulis ir kokia galėtų būti mano maža ekosistema.

ĮVADAS

Moterys ir meilė yra pamatai. Imsiesi juos nagrinėti –
sukelsi grėsmę pačiai kultūros struktūrai.

Shulamith Firestone, „Lyčių dialektika: feministinės revoliucijos
priežastis“ („The Dialectic of Sex: The Case for Feminist Revolution“)

Atsiprašau šitas įrašas užknisa aš vis dar kažkodėl ne-
susitvarkau su savimi po gimdymo. Toks jausmas kad
mano IQ nukrito 50 taškų ir man sunku kalbėti...

Grimes, „Instagram“, 2020

Kai mano kūne augo žmogiška būtybė, pajutau kažkokią ap-
gaulę. Kai ji išėjo iš mano kūno, pastebėjau dar daugiau.

Nėštumas, gimdymas, o tada – nuostabioji – ankstyvoji
motinystė tiesiog nesutapo su kultūriniu, socialiniu ir filoso-
finiu naratyvu, su kuriuo užaugau. Ką pajutau ir pamačiau,
visiškai nederėjo su tuo, ko mane mokė apie vyrus ir moteris,
tėvus ir motinas; savo dabartinės patirties niekaip negalėjau
susieti su tuo, ką buvau suvokusi apie savo kūną, protą, asme-
ninį ir socialinį „aš“, mūsų gyvenimo kolektyvines struktūras.

Iš pradžių pagalvojau, kad einu iš proto. Beviltiškai ieško-
jau būdų suprasti, kas man dedasi. Tuomet ėmiau suvokti, kad
mano galvoje įsitaisę netinkami įsitikinimai apie moterišku-

mą, motinystę, vertybes, netgi meilę, – mano buveinės šaknyse kerojo piktžaidė.

Greitai apniko pojūtis, kad buvau visiškai blogai informuota apie moters kūną ir motinišką patirtį. Pirmą dieną, kai pajutau pykinimą, gal penktą nėštumo savaitę, mane apėmė džiugesys. Skačiau, kad „rytinis pykinimas“ yra sveiko nėštumo ženklas; jis patvirtino šį tą paslaptingo: pagaliau manyje buvo vaikelis, apie kurį visada svajoju. Pykino be galo stipriai, tačiau pagalvoju, kad, na, ką gi, rytas tetrunka apie keturias valandas, nesiekia net ketvirčio mano budraus laiko, susitvarkysiu. Krims-telėjau imbierinių sausainių ir pagurkšnojau vandens.

Tada atėjo vidurdienis. Tebejaučiau stiprų pykinimą.

Trečia valanda popiet. Vis taip pat.

Šešta valanda vakaro. Ką?

Aštunta. Kaip?

Dešimta vakaro. Tebepykino.

Lygiai taip pat jaučiausi kitą dieną ir dar kitą, ir dar. Visomis dienomis, kasdien. Penkis mėnesius.

Tuo metu panašus nerimą keliantis pokytis vyko mano sąmonėje. Aš be galo džiaugiausi pastojusi, pamilau augančią būtybę savo viduje, tačiau savaitėms einant pajutau, jog vis labiau silpstu, tampu sutrikusi, introvertiška. Nesupratau šio pokyčio, neradau žodžių, tinkamų jam apibūdinti; mano sąmonė pakito: persitvarkė, persijungė. Aš išsigandau. Tarsi kažkas būtų įsikraustęs ir susikūręs namus mano gimdoje *bei* smegenyse. Pamaniau, jog viską įsivaizduoju; mano ankstesniu įsitikinimu, nėštumas turėjo būti gana paprastas fiziologinis procesas, kuriame pasitaiko keletas „hormoninių“ dienų. Maniau, kad vaikas augs kūno viduje, kaip gėlė vazone, kad aš liksiu tokia pati. Bet taip neįvyko.

Artėjant gimdymui suvokiau, kad manyje auga dar kai kas: neištirtų moralinių įsitikinimų apie motinystę keista maišalynė.

Tuo metu negalėjau suprasti, kur pasigavau tokių minčių, tačiau tapo aišku, kad gimus vaikui pasiaukojimas taps pagrindiniu geros motinos bruožu.

Supratau, kad neteksiu turėtos laisvės, reikės gyventi įtemptai ir pasiaukojamai tarnaujant kitiems. Tiesą sakant, aš beveik nieko neišmaniau apie motinišką patirtį, kito žmogaus auginimą ir auklėjimą. Niekada nemačiau paveiklo, vaizduojančio gimdančią moterį. Niekada negirdėjau dainos apie nėštumą, neskaiciau knygos apie tai, kaip lengva pamesti save tapus mama. Niekada nežiūrėjau spektaklio apie pogimdyminius psichikos sutrikimus. Nesu keitusi sauskelnių ar leidusi laiko su mažais vaikais. Ir vis dėlto neįprastai aiškiai žinojau, ką reikia daryti.

Kūdikiai augant supratau, kad, bandydama ką nors nuveikti dėl savęs, pajusdavau neaiškų diskomfortą ir kankinantį kaltės jausmą. Užsispyriau išnarplioti šiuos į bausmę panašius jausmus ir atskirti juos nuo noro apsaugoti ir mylėti savo kūdikį. Kad galėčiau suderinti rūpinimąsi dukra ir nors šiekį tokį asmeninį gyvenimą, turėjau suprasti, iš kur kyla ši nedarina. Visur ėmiau ieškoti užuominų.

Galiausiai feministės poetės ir eseistės Adrienne Rich knygoje „Iš moters gimusi“¹ („Of Woman Born“) suradau autorės sąvoką „motinystės institucija“. 1976 metais ji parodė, kaip platesnės visuomenės sukurtoomis sąlygomis, trumpiau tariant,

patriarchate, motinystė paverčiama „šiuolaikine institucija“ su numatytomis taisyklėmis, apribojimais bei socialiniais lūkesčiais, sukurtais moterų elgesiui ir mąstymui kontroliuoti.

A. Rich aiškiai išdėstė, kad ne vaikai, o sociokultūrinė motinystės institucija prislėgė moteris ir netgi iškraipė mamos ir vaiko santykį. Ši institucija skatino nuomonę, kad moterims nereikia tobulinti savo žinių ir įgūdžių vaikų auginimo srityje, esą jos gimsta su įgimtu motinystės instinktu. Ji teigė, kad nelygus galios santykis tarp motinos ir vaiko atspindi galios dinamiką visuomenėje. Tai tarsi spąstai, kuriuose motinoms nulemta nesėkmė. Pasak institucijos, visos motinos daugiau ar mažiau kaltos dėl to, kad nuvylė savo vaikus.² Taigi, galbūt aš nė jau iš proto.

Neįtikėtina, kad po daugiau nei keturiasdešimties metų šis veikalas išliko toks pat aktualus. A. Rich buvo pirmoji prabilusi apie dilemą, kuri dabar kankino mane. Ji vaikus augino šeštajame dešimtmetyje, o jos įvardyti tabu tebegyvuoja ir praėjus beveik septyniasdešimčiai metų. Mane sukrėtė mintis, kad visos prielaidos, kurias susidariau apie motinystę, atitinka autorės teiginius:

Kad tikra motina yra žmogus be kitos asmenybės pusės, pagrindinį pasitenkinimą gaunanti iš buvimo su vaikais visą dieną, gyvenanti jų ritmu; kad motinų, su vaikais praleidžiančių dienas namie, izoliacija yra savaimė suprantama; kad motiniška meilė turėtų būti, tiesiogine to žodžio prasme, pasiaukojanti.³

Kaip taip galėtų būti? Aš užaugau skaitydama Greer, Beauvoir, Firestone. Kaip aš galėjau sulaukti trisdešimties ir nepermašyti šių manyje įsišaknijusių archetipų?

Nors visada norėjau vaikų, supratau esanti sukręsta savo pačios minčių, kad nelabai vertinau motinų ar jų atliekamo darbo. Jaučiau poreikį nuo bendradarbių ir vadovų nuslėpti tam tikrą nėštumo ir ankstyvosios motinystės pusę. Perėmiau sampratą, kad motinystę reikia laikyti tarsi paslėptą, atskirai nuo visų; maniau, jog dirbantis pasaulis mane teis, laikys nepakankama dėl to, kad turiu vaikų. Mačiau, kad motinų darbas nebuvo vertinamas nei iš ekonominės, nei iš bendruomeninės pusės. Jis nebuvo laikomas nei galios, nei pagarbos simboliu. Tiesą sakant, buvo net priešingai. Nors visuomenė neigiamai žiūri į bevaikes moteris, būti siejamai su motinyste prilygo nutildymui, apribojimui ir sumenkinimui. Aš bijojau, kad mano reprodukcinis darbas jiems bus tas pats matas mane ir apibrėžti, ir nurašyti.

Kai ėmiau gilintis į savo pačios požiūrį, mane apėmė šokas suvokus, kad motinystę laikiau beprasmiu, neintelektuali, žemos vertės, nuobodžiu darbu, nevertu dėmesio. Jis nebuvo *produktyvus*. Netroškau atrodyti *mamiška*. Ir visai nenorėjau, kad nuo manęs atsiduotų nemalonia motinyste, kaip rašė Rufi Thorpe.⁴ Maniau, kad tai *lengvas* užsiėmimas. Cha!..

Netrukus sužinojau, kad rūpinimasis vaikais yra kur kas sunkesnis, sudėtingesnis, įdomesnis, kūrybiškesnis, gražesnis, labiau keliantis stresą, apdovanojantis, varginantis, visa keičiantis, įkvepiantis ir (retkarčiais) bukinantis darbas, nei įsivaizdavau, ir kur kas svarbesnis dirbančiai visuomenei, nei manome. Užsispyriau išsiaiškinti, kodėl neišreiškiamo pagarbos ir palaikymo moterims, atliekančioms nematomą darbą nėštumo metu, vėliau gimdančioms ir auginančioms vaikus. To norėjau ne tik dėl to, kad iš pirmų lūpų sužinojau, koks žalingas gali būti šis procesas.

Mano gimdymo patirtis buvo trikdanti. Man patiko idėja gimdyti natūraliai, tikėjau tuo, ką skaičiau ir girdėjau: atsipalaidavusi ir kalbėdama mantras bei teigiamas afirmacijas, neįsijaučiau daug skausmo ir viskas bus gerai. Tačiau taip nebuvo.

Vėlesnėmis valandomis, savaitėmis ir mėnesiais aš jaučiausi vis labiau atitolusi, sutrikusi dėl to, kad man nepakako žodžių įvardyti vaiko gimimo realybei. Aš visada tikėjau žodžių galia, bet dabar ji mane apleido. Niekas nekalbėjo apie skausmą, apie gimdymą kaip emocinį procesą, apie jausmą auginant kitą žmogų, apie buvimą dviem vienu metu, o paskui paleidimą, kito žmogaus išstūmimą į gyvenimą.

Aš nieko nežinojau apie emocinį ir psichologinį pereinamąjį laikotarpį po gimdymo. Net nenutuokiau, kas vyksta su mano smegenimis – kad, tiesiogine to žodžio prasme, jos keičiasi. Neįsivaizdavau, kas manęs laukia: nerimas, gyvenimą drebinanti romantika, kaltė, transcendencija, siaubas, psichodelija, kontrolės praradimas, palūžimas.

Taigi, kurį laiką aš susitaikiau. Vartočiau tą kalbą, kuri man buvo duota: oficialiai priimtina žodyna apie motinystę. Aš prisitaikiau supratusi, kad kartais gali prisipažinti, jog visa tai šiek tiek vargina, jei tik patikini pašnekovą, kad tu myli savo vaiką, ir, o, taip, tai geriausia, kas tau kada nors buvo nutikę.

Nemaloniai nustebinta ir vis vienišesnė, jutau, kad patenku į padėtį be išeities. Nežinojau, kaip ištrūkti iš šio užburto rato. Susidūriau su savo vidiniu vaiku, jutau vidinės sumaišties pirmuosius požymius. Šito nesitikėjau. Maniau, ankstyvoji motinystė bus malonus, palaimingas, ramus laikas, švelnios šviesos sklidina tyla, o ji tapo nepalanki, aštri ir šiurkšti. Ne rožinės, o šūdo rudos ir kraujo raudonos spalvos. Tai buvo

vieni intensyviausių mano santykių, kupini konfliktų, dominavimo, galios, dramos ir pastangų.

Galvoje sukosi klausimai. Kas vyksta su mano smegenimis, su mano kūnu ir protu? Kodėl jaučiausi blogai būdama viena su ja namuose? Kodėl jaučiausi blogai, kai nebuvo šalia jos? Kodėl atrodė, kad mano nervų sistema tam nepasiruoši?

Nusiteikiau šią dėlionę sudėti. Kadangi turėjau patirties mokslinėje, sveikatos ir ekologijos žurnalistikoje, pirmiausia ėmiausi analizuoti tiriamuosius darbus ir mokslinius žurnalus, skaityti apie neurobiologiją, endokrinologiją ir pogimdyminius psichikos sutrikimus. Greitai supratau, kad vienas dramatiškiausių žmogaus gyvenimo tarpsnių yra ignoruojamas tiek kultūros, tiek mokslo – biologijos ir socialinių studijų – srityse. 2011 metais žurnale „The Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing“ (psichiatrijos ir psichikos sveikatos slaugos temoms skirtas žurnalas) škotų tyrėjai rašė, kad pogimdyminės depresijos ir pirminių psichikos sutrikimų dėl motinystės tyrimuose itin stinga įrodymų.⁵ Tačiau vėliau tyrinėjimai plėtėsi, motinystės patirtis tapo mokslininkų dėmesio objektu. 2010 metų antroje pusėje paskelbti pirmieji žymūs neurologijos moksliniai tyrimai, kuriuose apibūdinta, kaip drastiškai nėštumas ir ankstyvoji motinystė keičia moterų smegenis ir kokią poveikį negimdžiusių motinų ar globėjų smegenims turi kūdikių priežiūra.

Skaitydama supratau, kad mane kur kas labiau veikia gamta, nei maniau anksčiau, tačiau tą patį galėjau pasakyti ir apie auklėjimą. Tyrinėdama šiuolaikinės motinystės institucijos is-

toriją pamačiau, kaip atsirado lūkesčiai apie motinų tarnystę ir pasiaukojimą, apie to priežastis, kaip kapitalizmas ir patriarchalinė sistema sudarė bendrą poveikį mūsų dabartiniam supratimui apie moterystę ir motinystę – ir kaip iš to gimė mūsų vadinamoji šiuolaikinė *intensity* motinystės institucija.

Kalbėjau su įvairių sričių ekspertais: evoliucinės biologijos, socialinių mokslų, psichoanalizės, psichiatrijos, filosofijos, neurologijos mokslų, sveikatos priežiūros, ir supratau, kaip jauniems tėvams nesisekė dėl to, kad jie rėmėsi neteisingomis prielaidomis apie tradicinės šeimos naudą, kaip buvo nutyliama apie tai, kad daugelyje pasaulio vietų į vaikų auginimą įsitraukia platesnis šeimos ratas.

Kai mūsų kūdikiui buvo apie devynis mėnesius, aš kai ką užčiuopiau. Reprodukcinės psichiatrijos gydytojos Aleksandro Sacks parašytame „The New York Times“ straipsnyje perskaičiau žodį, kurio nebuvau girdėjusi anksčiau.⁶ Į tą žodį tilpo viskas, ką jaučiau, mačiau ir perskaičiau.

Motinystė (angl. „matrescence“)*.

Autorė teigė, kad „medicinos bendruomenė iki šiol labai menkai tyrinėjo tapimo motina procesą, kurį antropologai įvardija „matrescence“. Užuoť sutelkę dėmesį į moters tapatybės virsmą, daugelis mokslininkų tyrinėja vaiko atsiradimą. Tačiau svarbu išnagrinėti ir moters istoriją, ir tai, kaip jos psichologija veikia vaikų auginimą.“

* Žodis „matrescence“ kildinamas iš lotynų kalbos („mater“, reiškia „motina“, priesaga „-escence“, nusako virsmą ar tapsmą). Terminą pirmoji pavartojo antropologė Dana Raphael 1967 m., siekdama pabrėžti, kad tapimas motina yra toks pat gilus ir daugiasluoksnis procesas, kaip ir paauglystė. (Šis terminas apibūdina ne tik kūno pokyčius, bet ir tapatybės, santykių, bei pasaulėžiūros transformaciją, kuri vyksta gimus vaikui.) Tačiau lietuviškame kultūros lauke žodžiui „matrescence“ nėra nusistovėjusio ir visuotinai priimto atitikmens, tad nuspręsta jį versti „motinystė“, o kur vertimas akivaizdžiai neapėpia visų suponuojamų reikšmių, nurodomas angliškasis variantas, vertimą „motinystė“ pateikiant skliausteliuose (*Čia ir toliau – vert. past.*)

Aš įkvėpiau.

Straipsnyje buvo minima motinų patiriamos sumišusios emocijos. Džiaugsmas, taip... „bent kuri laiką, tačiau dauguma moterų jaučia nerimą, nusivylimą, kaltę, varžymąsi, frustraciją, netgi pyktį ar baimę“.

Perskaičiusi, kad taip jaustis – normalu, pirmą kartą po ilgų mėnesių pajutau palengvėjimą. Skaičiau toliau.

„Pernelyg daug moterų iš baimės būti pasmerktos gėdijasi atvirai prabilti apie sudėtingas patirtis. Tokia socialinė izoliacija gali sukelti ir pogimdyminę depresiją.“

Savo žodyne paieškojau žodžio „matrescence“ („motinystė“), radau „matins“ (rytmetinės pamaldos), „Matisse“ („Matisas“, „Anre“), „matricide“ (motinžudystė), jokio „matrescence“. Patikrinau anglų kalbos etimologijos žodyną: „matriculate“ („matriarchatas“, „imatrikuliacija“), „matrimony“ („moterystė“, „santuo-ka“). Nėra „matrescence“ („motinystė“).

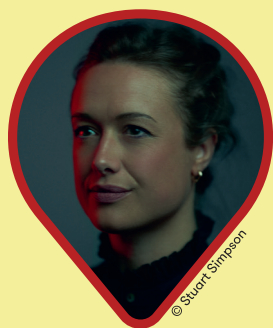
Pasvarsčiau, ar rasčiau nors kokių žodžių, siejančių motinystę su emocine kelione. Paieškojau „motina“:

- A. moteris, kuri turi vaiką ar vaikus;
- B. įščios, nuo XIV amžiaus, tačiau prieš žodį parašytas kryžius reiškia, kad jis pasenęs. O, štai, dar kai kas... „Isterija“ (irgi su kryžiumi). Patikrinau žodžio reikšmę. „Nervų sistemos funkcinis sutrikimas, kuris, kaip buvo manoma, atsirado dėl gimdos funkcijų sutrikimo.“

Pažiūrėjau į kitas žodžio „motina“ reikšmes. „Nuosėdos, maurai“, nuo XVI amžiaus; „gleivinga medžiaga, gaminama acto fermentacijos būdu“, nuo XVII amžiaus. Ir dar viena: „pradinė neapdorota medžiaga“. Pasvarsčiau, ar tik ne biblinė istorija apie Ievą, valgiusią obuolį ir pirmutinę nusidėjusią Dievui, turėjo įtakos šioms žodžio reikšmėms atsirasti.

Šioje svarbioje, novatoriškoje ir itin asmeniškoje knygoje Lucy Jones rašo apie besiformuojančią „matrescence“ koncepciją – motinystės virsmą. Knyga „Motinystė“ buvo nominuota pirmajai Moterų negrožinės literatūros premijai. Tai yra savotiškas detektyvas, kuriame aiškinamasi, kodėl motinos per šį intensyvų virsmą atsiduria lūžio taške ir ką motinystės institucija gali mums pasakyti apie vis dar dominuojančius socialinius ir kultūrinius mitus.

Autorė atvirai dalijasi savąja patirtimi. Tai intymūs memuarai, kuriuose susipina socialinė kritika, ekologinė filosofija, ekofeminizmas bei naujausi neurologijos, evoliucinės biologijos, psichoanalizės, egzistencinės terapijos, sociologijos ir kitų sričių mokslo tyrimai apie motinos sveikatą. L. Jones kalba apie motinos proto, kūno ir dvasios pokyčius, parodo, kad jie yra daug gilesni, drastiškesni ir ilgiau išliekantys, nei manyta iki šiol.

Lucy Jones yra rašytoja ir žurnalistė, gyvenanti Anglijoje. Anksčiau ji dirbo „NME“ ir „Daily Telegraph“ leidiniuose. Jos straipsniai apie kultūrą, mokslą ir ekologiją buvo publikuoti „GQ“, „The Sunday Times“ ir kitur.

L. Jones taip pat yra parašiusi keletą knygų apie gamtą ir žmogaus santykį su ja: „Atskleistos lapės“

(„Foxes Unearthed“, 2016), pelniusios 2015 m. Autorių draugijos Rogerio Deakino apdovanojimą; „Praradus rojų“ („Losing Eden“, 2021), kuri buvo nominuota Wainwrighto premijai ir išrinkta „Times and Telegraph“ metų knyga; „Gamtos sėkla“ („The Nature Seed“, 2021) (bendraautorė).

